

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กันยายน 2567

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สถานีพัฒนาที่ดิน ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6	
แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
บทที่ 7	
การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-10
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-10
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	6-3
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-7

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดเชียงใหม่	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-9
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	6-4
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	7-4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 – 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

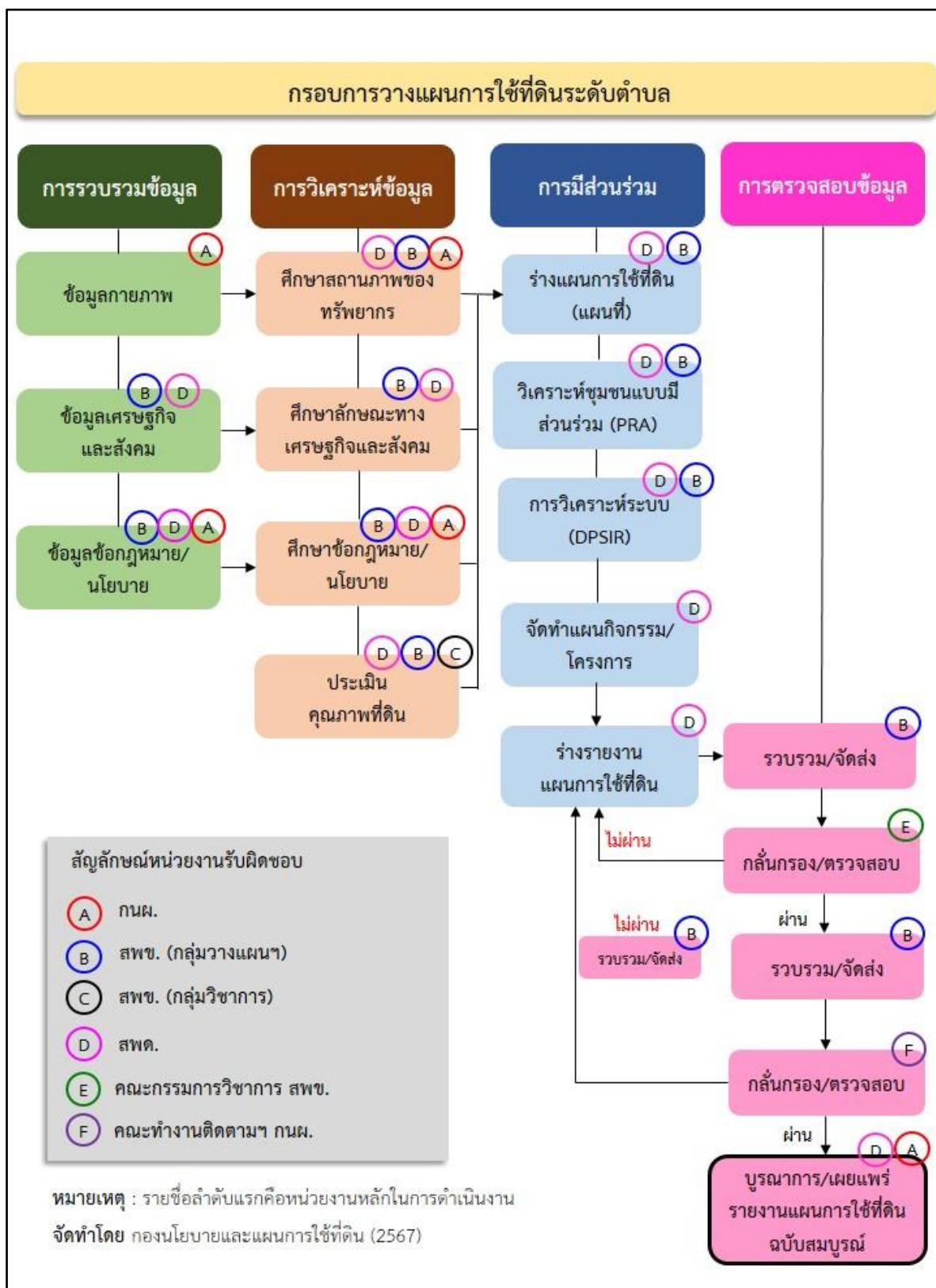
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล แสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ก้าวสู่ ชีวิต สังคม เมือง ที่มีคุณภาพ” (เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ประมาณ 5.44 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,402 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งส่วนการปกครอง (เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน) แบ่งเขตการปกครองเป็น 6 ชุมชน ดังนี้

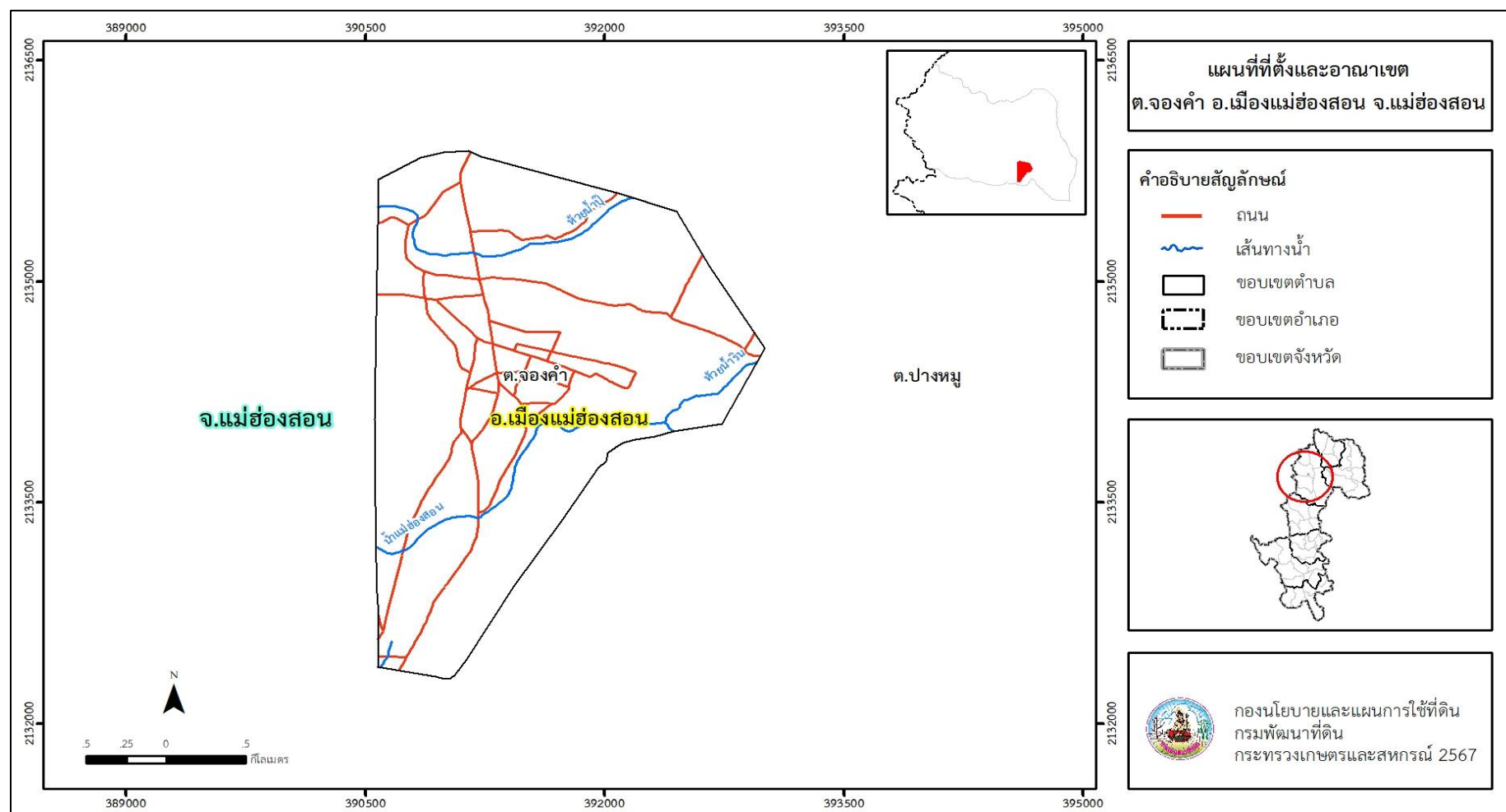
1. ชุมชนปางลื้อ
2. ชุมชนกาดเก๋า
3. ชุมชนกลางเวียง
4. ชุมชนดอนเจดีย์
5. ชุมชนตะวันออก
6. ชุมชนหนองจองคำ

2.3 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่มีลักษณะราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขาและพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่เขา มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยแม่ฮ่องสอน

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 พบว่า ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.9 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 14.8 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,294 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 140 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝน 253.8 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 25 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม CROPWAT for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

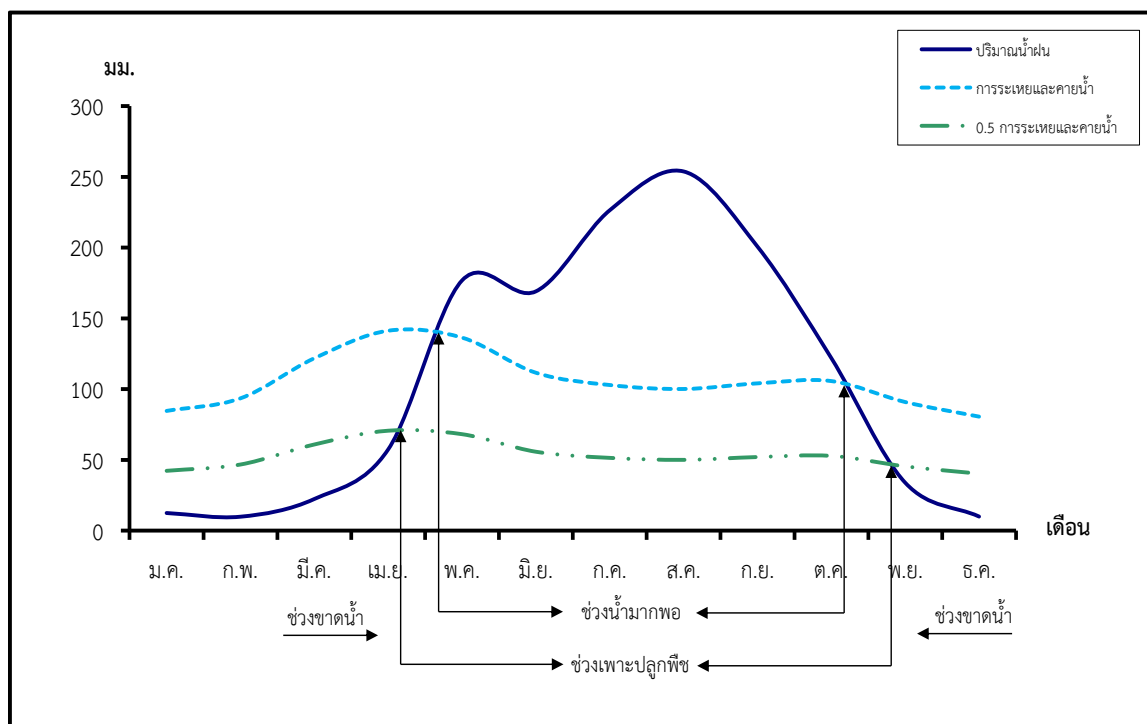
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน¹

เดือน	อุณหภูมิ (°c)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	14.8	29.9	21.0	75.0	12.5	1.8	84.6	12.3
ก.พ.	15.0	33.3	22.9	66.0	9.9	1.3	93.5	9.7
มี.ค.	18.5	36.9	26.9	57.0	22.4	2.7	121.8	21.6
เม.ย.	23.0	38.9	30.4	56.0	57.4	6.1	141.3	52.1
พ.ค.	24.0	36.2	29.2	71.0	176.8	17.0	136.4	126.8
มิ.ย.	24.0	33.6	28.0	79.0	169.1	21.8	111.6	123.3
ก.ค.	23.7	32.5	27.3	82.0	226.4	24.1	102.9	144.4
ส.ค.	23.5	32.2	27.1	84.0	253.8	25.3	100.1	150.4
ก.ย.	23.4	32.9	27.2	83.0	200.7	20.3	104.1	136.3
ต.ค.	21.6	32.7	26.6	82.0	121.9	13.5	105.7	98.1
พ.ย.	19.7	31.0	24.5	80.0	33.9	4.8	90.9	32.1
ธ.ค.	16.5	28.9	21.6	79.0	10.0	1.9	80.6	9.8
เฉลี่ย	20.6	33.3	26.1	74.5	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,294.8	140.6	1,273.6	916.9

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม CROPWAT for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,979 ไร่ หรือร้อยละ 87.57 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 141 ไร่ หรือร้อยละ 4.14 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 141 ไร่ หรือร้อยละ 4.14 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+พืชผัก และนาร้าง

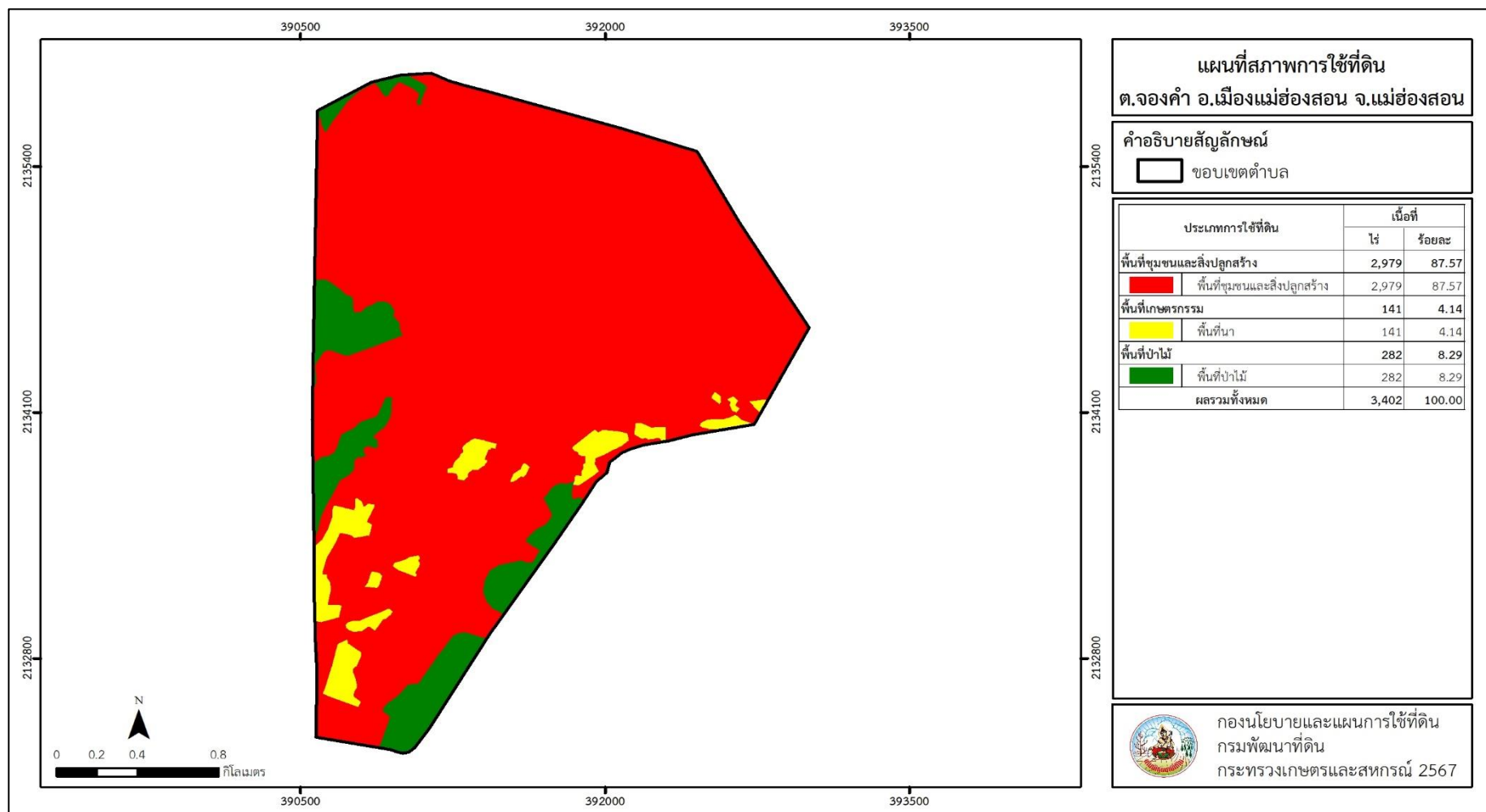
2) พื้นที่ป่า มีเนื้อที่ 282 ไร่ หรือร้อยละ 8.29 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,979	87.57
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	2,384	70.07
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	14	0.41
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	270	7.94
U401	สนามบิน	285	8.38
U403	สถานีขนส่ง	22	0.65
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	4	0.12
A	พื้นที่เกษตรกรรม	141	4.14
A100	นาร้าง	20	0.59
A101	นาข้าว	93	2.73
A101+A209	นาข้าว+ถั่วเหลือง	6	0.17
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	22	0.65
F	พื้นที่ป่าไม้	282	8.29
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	282	8.29
ผลรวมทั้งหมด		3,402	100.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลจองคำ มีประชากรรวม 6,955 คน แยกเป็นชาย 3,464 คน เป็นหญิง 3,491 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 1,278 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,792 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 130 ครัวเรือน หรือร้อยละ 2.71 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 4,662 ครัวเรือน หรือร้อยละ 97.29 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลจองคำ	4,792	3,464	3,491	6,955

ที่มา : กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	4,792	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	130	2.71
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	4,662	97.29

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 3,402 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,792 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 0.71 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 141 ไร่ หรือร้อยละ 4.14 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 1.08 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 130 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของสำนักงานพัฒนาที่ชุมชน อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 228,175.34 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 173,948.99 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 148,811.33 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 113,446.00 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 79,364.01 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 60,502.99 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลจองคำ	37,714,155.67	874,666.67	1,833,466.67	78,833.33	229,541.91	180,681.68	155,453.72	119,449.52
ชุมชนปางลื้อ	57,169,812.00	196,000.00	2,918,200.00	-	262,104.40	175,244.22	172,629.17	115,420.67
ชุมชนกาดเก๋า	45,445,732.00	68,000.00	3,816,000.00	-	205,540.55	157,101.06	160,207.45	122,451.55
ชุมชนกลางเวียง	16,335,000.00	-	947,200.00	-	254.5	198,645.98	209,477.94	163,729.89
ชุมชนดอนเจดีย์	58,767,218.00	100,000.00	83,400.00	-	290,397.13	290,397.13	122,451.28	122,451.28
ชุมชนตะวันออก	18,859,208.00	4,884,000.00	570,000.00	465,000.00	135,400.04	98,326.22	82,038.11	59,575.29
ชุมชนหนองจองคำ	29,707,964.00	-	2,666,000.00	8,000.00	229,659.32	164,375.45	185,918.35	133,068.46

ที่มา: สำนักงานพัฒนาที่ชุมชนอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ เนื้อที่ 115 ไร่
2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 527 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 259 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 302 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 200 ไร่

3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 2,097 ไร่

4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 803 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลจองคำ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,294.8 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 **ผิวดิน** หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลจองคำ มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำแม่ฮ่องสอน ห้วยน้ำปู และห้วยน้ำริน

3.2.3 **น้ำบาดาล** จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลจองคำ มีจำนวนบ่อบาดาลราชการ จำนวน 4 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชน จำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 7 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ตอน มี 7 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Kp-gm-silA/b ดินกำแพงเพชรที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคัณนา มีเนื้อที่ 581 ไร่ หรือร้อยละ 17.08 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclE ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 114 ไร่ หรือร้อยละ 3.35 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Ly-slB ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 93 ไร่ หรือร้อยละ 2.73 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Ly-slC ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,949 ไร่ หรือร้อยละ 57.29 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gslD ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gslE ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 31 ไร่ หรือร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 363 ไร่ หรือร้อยละ 10.67 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 262 ไร่ หรือร้อยละ 7.70 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 154 ไร่ หรือร้อยละ 4.53 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินลี (Li) และชุดดินท่ายาง (Ty)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยแผนที่ดิน	ความ ลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความ อิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของ ชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Kp-gm-silA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	581	17.08
Li-gclE	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	114	3.35
Ly-slB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	93	2.73
Ly-slC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	1,949	57.29
Ty-gslD	12-20	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	9	0.27
Ty-gslE	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	31	0.91
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	363	10.67
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	262	7.70
รวมทั้งหมด											3,402	100.00

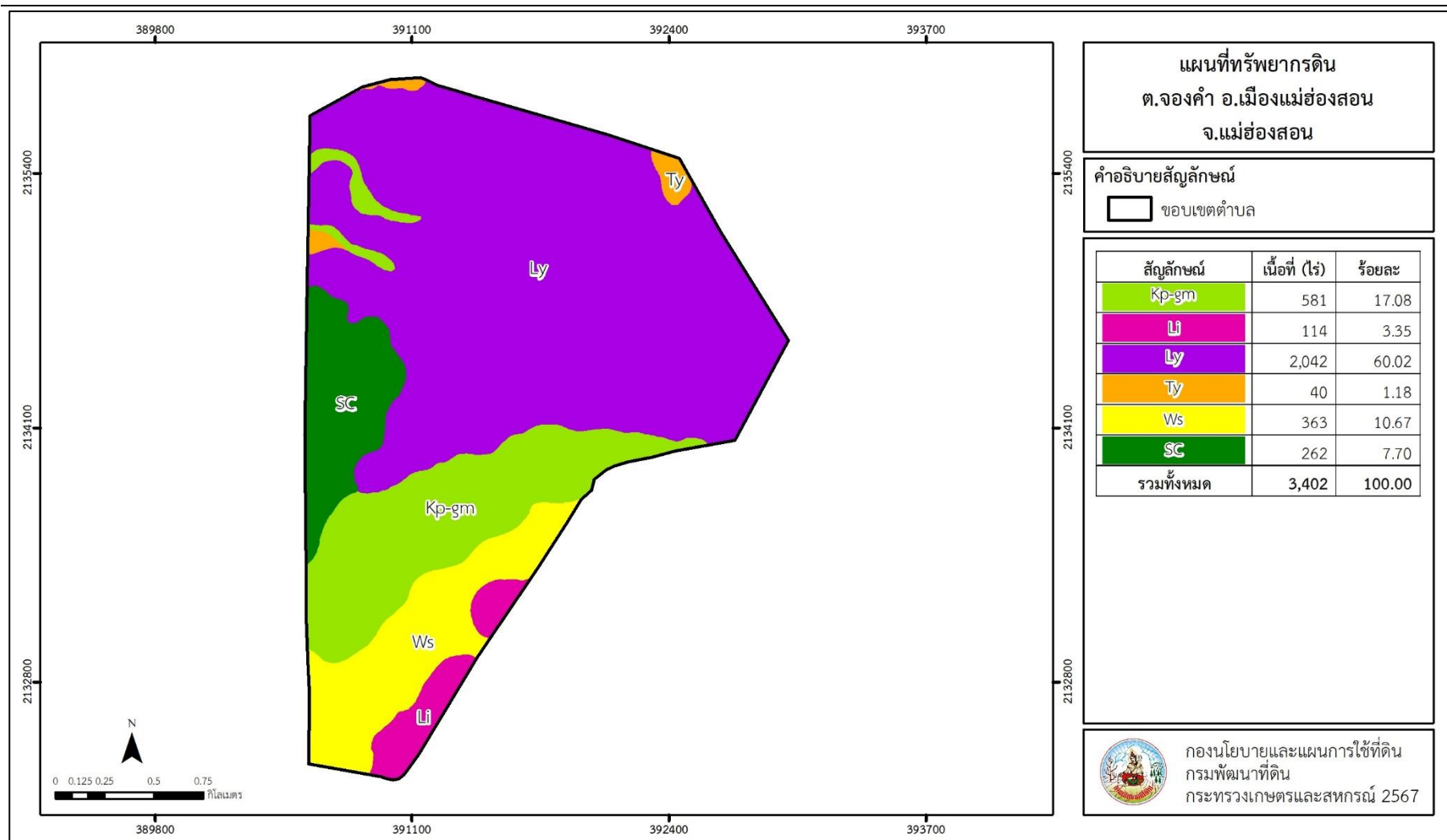
หมายเหตุ: 1.* หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา : กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลจองคำ คือ

- 1) พื้นที่ส่วนใหญ่รอบเมืองเป็นเขตอนุรักษ์ ทำให้ไม่สามารถขยายการใช้ประโยชน์ที่ดินได้
- 2) ชุมชนบางส่วนยังขาดที่ทำกิน ขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน (เข้าขายบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์/ป่าสงวนแห่งชาติ)
- 3) พื้นที่ทำการเกษตรมีน้อยและจำกัด โดยเฉพาะบริเวณที่ราบลุ่มริมน้ำ
- 4) ดินในพื้นที่ทำการเกษตรขาดความอุดมสมบูรณ์
- 5) พื้นที่ตลอดแนวชายแดนมีการอพยพของชนเผ่าและแรงงานต่างชาติเข้าพื้นที่เมืองตลอด
- 6) ปัญหาไฟป่าในช่วงฤดูแล้งยาวนานกว่า 2-3 เดือน (ก.พ.-เม.ย) ทำให้มีหมอกควันปกคลุมทั่วทุกพื้นที่ ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบนิเวศฯ การเดินอากาศ และสภาวะสุขภาพ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลจองคำ มีความต้องการ คือ

- 1) ต้องการการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกร
- 2) แก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน พร้อมส่งเสริมกิจกรรมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตรในเขตพื้นที่ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน
- 3) รัฐบาล หรือหน่วยงานภาครัฐให้แต่ละท้องถิ่นมีบทบาทในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่ และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) ส่งเสริม และเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเชิงสุขภาพ
- 5) ควรมีนโยบายภาครัฐที่ให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ผลจากการจัดทำการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) การใช้ที่ดินไม่ตรงตามศักยภาพ
- 1.2) นโยบายภาครัฐ (มาตรการควบคุมพื้นที่ป่าและพื้นที่บุกรุกอย่างจริงจัง)

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) พื้นที่ส่วนใหญ่รอบเมืองเป็นเขตอนุรักษ์ ไม่สามารถขยายการใช้ประโยชน์ที่ดินได้
- 2.2) มีการใช้ประโยชน์พื้นที่เกษตรอย่างต่อเนื่อง ขาดการจัดการดินที่เหมาะสม
- 2.3) พื้นที่จังหวัดเป็นเขตชายแดนตลอดแนวเหนือ-ใต้ และระยะทางจากชายแดนสู่

เมืองไม่ไกล ทำให้มีการอพยพของต่างด้าวเข้าสู่เขตเมืองได้ง่าย

- 3.4) มีการเผาป่าและพื้นที่เกษตรทั้งภายในจังหวัดและเขตประเทศเพื่อนบ้าน (เมียนมาร์)

ในช่วงฤดูแล้ง ยาวนานกว่า 2-3 เดือน (ก.พ.-เม.ย) ประกอบกับมีลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) พื้นที่ทำการเกษตรมีน้อยและจำกัด บางส่วนขาดที่ทำกิน ขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน (เข้าข่ายบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์/ป่าสงวนแห่งชาติ)
- 3.2) ดินในพื้นที่ทำการเกษตรขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3.3) มีการอพยพของชนเผ่าและแรงงานต่างชาติเข้าพื้นที่เมืองตลอด
- 3.4) มีหมอกควันปกคลุมทั่วทุกพื้นที่ในช่วงฤดูแล้ง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 3 ประการ คือ

- 4.1) การบุกรุกพื้นที่ป่าตามกฎหมาย
- 4.2) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

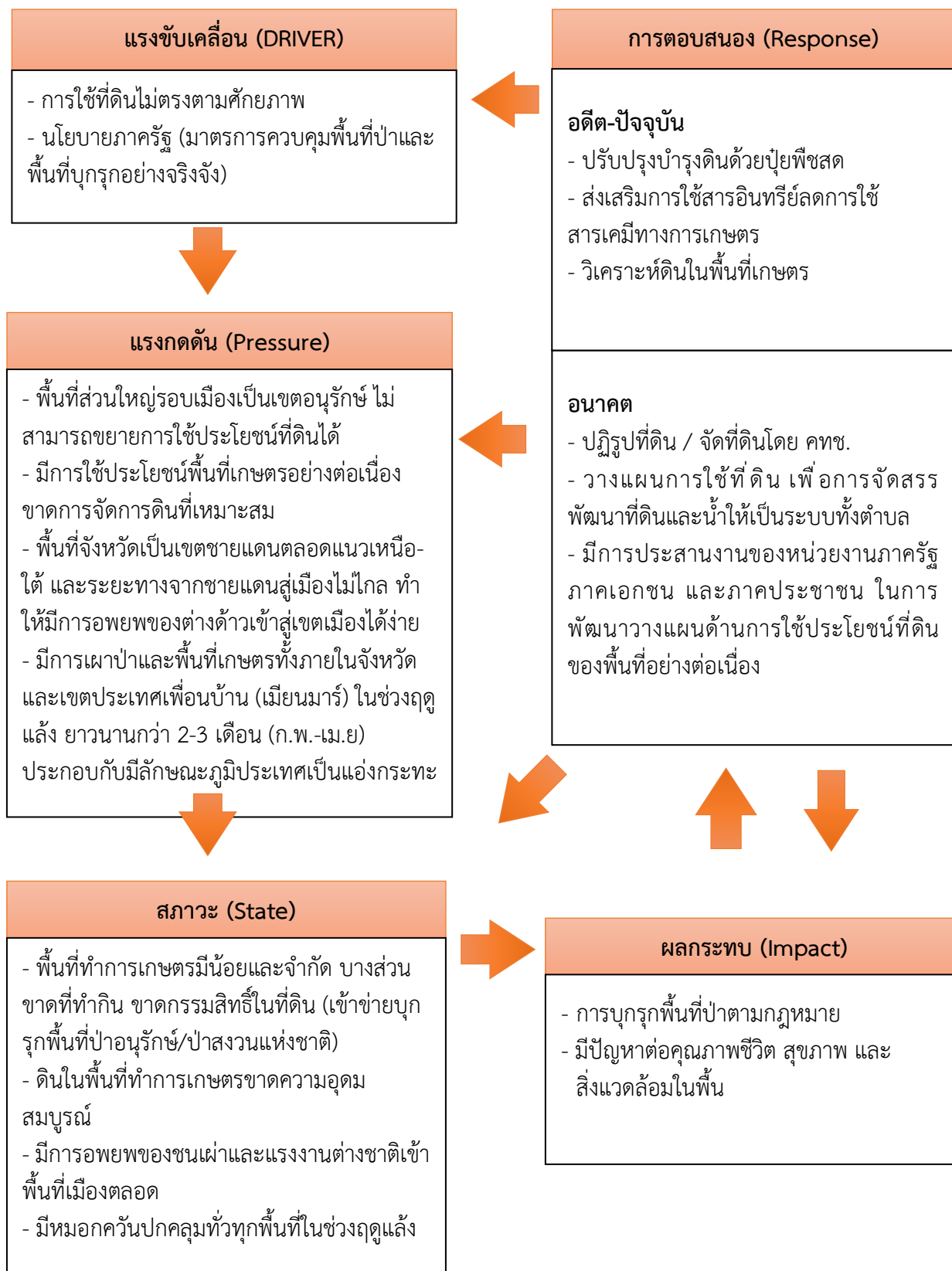
อดีต-ปัจจุบัน

- (1) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- (2) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (3) วิเคราะห์ดินในพื้นที่เกษตร

อนาคต

- (1) ปฏิรูปที่ดิน / จัดที่ดินโดย คทช.
- (2) วางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อการจัดสรร พัฒนาที่ดินและน้ำให้เป็นระบบทั้งตำบล
- (3) มีการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนางานแผนด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

มีรายละเอียด รูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ข้าว เกษตรกรจะปลูกข้าวในช่วงต้นเดือนสิงหาคม ถึงเดือนธันวาคม โดยเกษตรกรบางรายจะปลูกพืชผักสวนครัว หรือถั่วเหลืองหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ
- 2) ถั่วเหลือง เกษตรกรจะนิยมปลูกเป็นพืชหลังนาช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนตุลาคม และเก็บเกี่ยวช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม
- 3) พืชผักสวนครัว เกษตรกรจะนิยมปลูกพืชผักสวนครัวหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วเสร็จได้ประมาณหนึ่งเดือน

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ข้าว								ข้าว (นาปี)				
2. ถั่วเหลือง	ถั่วเหลือง										ถั่วเหลือง	
3. พืชผักสวนครัว	พืชผักสวนครัว									พืชผักสวนครัว		

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันของตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1 การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2 ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3 ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อ รากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1 สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2 ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ตำบลจองคำ คือ ข้าว พริก มะเขือ มะนาว และ ถั่วฝักยาว

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยที่ดิน	ข้าว	พริก	มะเขือ	มะนาว	ถั่วฝักยาว
Kp-gm-silA/b	S2on	S2ons	S2ns	S2ons	S2n
Li-gclE	N	N	N	N	N
Ly-slB	S3o	S2rns	S2ens	S2rns	S2rn
Ly-slC	S3ewo	S2erns	S2ens	S2rns	S2ewrn
Ty-gslD	N	S3er	S3e	N	S3ewr
Ty-gslE	N	N	N	N	N
Ws-clC	S3ewo	S2ers	S2es	S2rs	S2ewr

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถกำหนดออกเป็น 4 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขต

ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี คือ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 1 เขตรอง คือ เขตป่าไม้สมบูรณ์ มีเนื้อที่ 221 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.48 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 221 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.48 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ มีเนื้อที่ 143 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.20 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 1 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม มีข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 135 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.96 ของเนื้อที่ตำบล ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรรมมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญ เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้น และการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ) (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล และปัจจุบันเกษตรกรรมมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,978 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 87.53 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,973 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 87.39 ของเนื้อที่ตำบล โดยปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดิน อาทิเช่น รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 61 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.79 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือ ปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

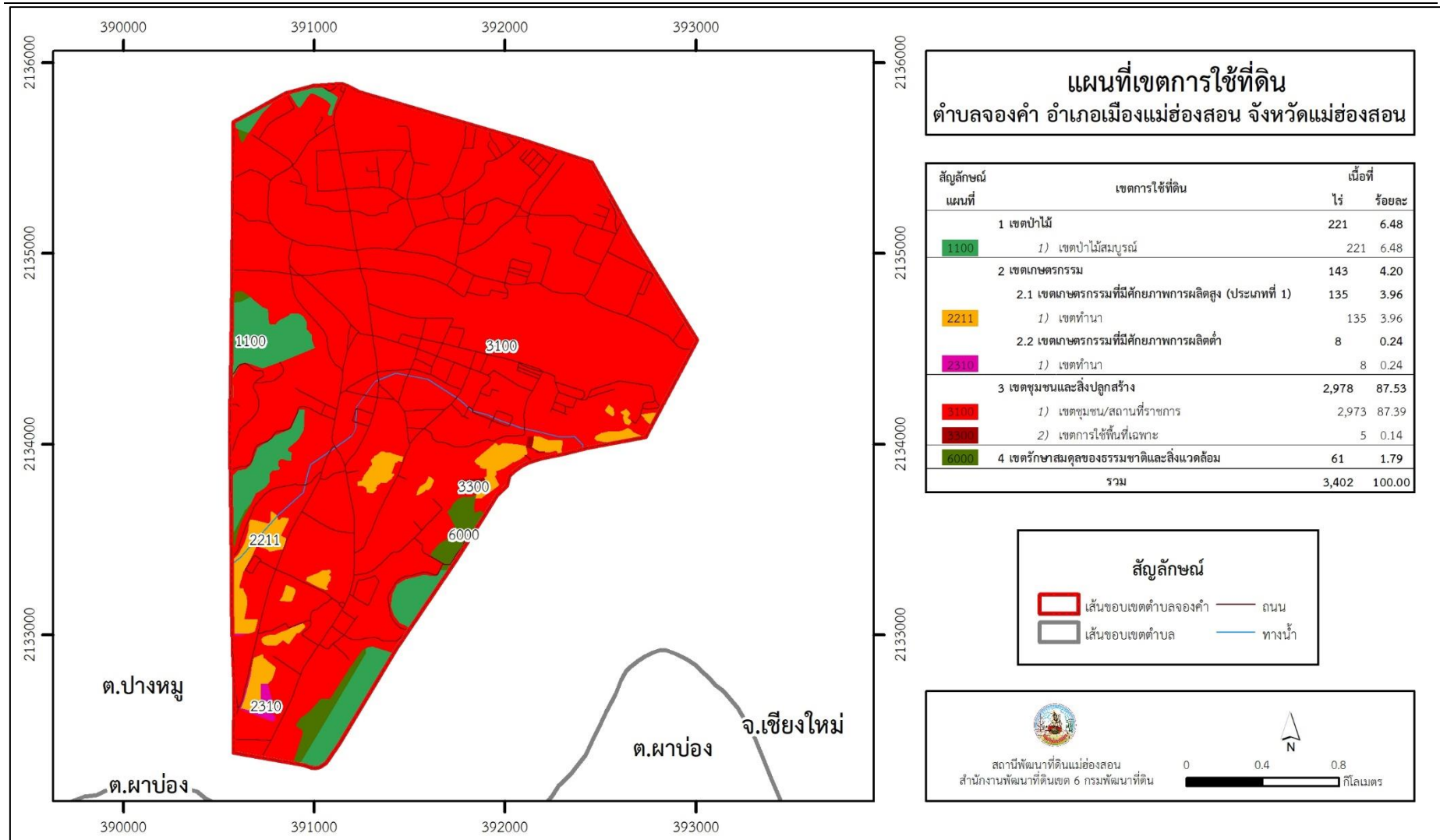
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1	เขตพื้นที่ป่าไม้	221	6.48
1100	1.1 เขตป่าไม้สมบูรณ์	221	6.48
2	เขตพื้นที่เกษตรกรรม	143	4.20
	2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง		
	1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)	135	3.96
2211	- เขตทำนา	135	3.96
	2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	8	0.24
2310	1) เขตทำนา	8	0.24
3	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,978	87.53
3100	3.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,973	87.39
3300	3.2 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	5	0.14
6000	6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	61	1.79
รวม		3,402	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลจองคำไปเสนอต่อเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อมีมติให้ ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยง สู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมาย ที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่นในการนำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดิน กำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

โดยการวางแผนกิจกรรมการดำเนินงานในพื้นที่เป็นการประมาณเบื้องต้นตามแผนงบประมาณปกติ ของกรมพัฒนาที่ดินให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการโดยตรงของพื้นที่ ทั้งนี้กิจกรรมอาจมี การเปลี่ยนแปลงตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์** มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ เพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (3) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (4) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (5) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงในพื้นที่ดินกรด
- (6) การขอรับบริการตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อการเกษตร (LDD Test Kit)
- (7) การส่งเสริมและพัฒนา (หมอดินอาสา)

2) **พื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดิน** มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลาย ของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (3) การบริหารวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร หรือวัสดุเชื้อไฟ เพื่อการผลิตปุ๋ยหมักพด.1

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

- 1) เขตทำนา หรือปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไร่/ปลูกไม้ผล/ปลูกไม้ยืนต้น
 - (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
 - (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแม่ฮ่องสอน, กรมวิชาการเกษตร และหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)
 - (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน, กรมการพัฒนาชุมชน)
 - (4) การอบรมให้ความรู้ โรคและแมลงศัตรูพืช (สำนักงานเกษตรอำเภอ)
 - (5) การลดต้นทุนและการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร เช่น การทำปุ๋ยหมัก การใช้สารชีวภัณฑ์ การส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชน (หน่วยงานเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในส่วนปัญหาของตำบลจองคำ จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่สามารถสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมและการปศุสัตว์ได้อย่างเต็มที่ และในพื้นที่เกษตรดินยังขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ปัญหาหมอกควันจากไฟป่าที่ปกคลุมพื้นที่ (3) ชุมชนบางส่วนขาดที่ทำกิน และขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และมีปัญหาเรื่องน้ำ คือ การเป็นพื้นที่เมืองที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีฤดูกาลท่องเที่ยวในระยะเวลาสั้น ทำให้ขาดความต่อเนื่องและการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ อีกทั้งผลิตภัณฑ์และสินค้าชุมชนยังขาดคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน เพราะมีต้นทุนการผลิตที่สูงและอยู่ห่างไกลจากตลาดหลัก และราคาที่ต่ำซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนโดยรวม ซึ่งสรุปความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีดังนี้

1. การจัดสรรที่ดินทำกิน โดยภาคประชาชนมีความต้องการให้ภาครัฐดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินแก่เกษตรกร และแก้ไขปัญหาขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ของประชาชน ซึ่งภาครัฐควรดำเนินการสำรวจพื้นที่ที่สามารถจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ประชาชนที่ขาดแคลนอย่างเป็นธรรม โดยใช้แนวทางการปฏิรูปที่ดิน และมอบสิทธิในการใช้ที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพและการใช้ทรัพยากรที่ยั่งยืนต่อไป
2. การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ซึ่งเกษตรกรต้องการให้มีการแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม พร้อมทั้งฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินในพื้นที่การเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร โดยอาจจะจัดทำโครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการหมักปุ๋ยจากเศษวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีและช่วยฟื้นฟูคุณภาพของดิน นอกจากนี้ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับเทคนิคการปรับปรุงดิน การปลูกพืชหมุนเวียน และการอนุรักษ์ดินและน้ำ
3. ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชน สร้างการรับรู้ และดึงดูดนักท่องเที่ยว

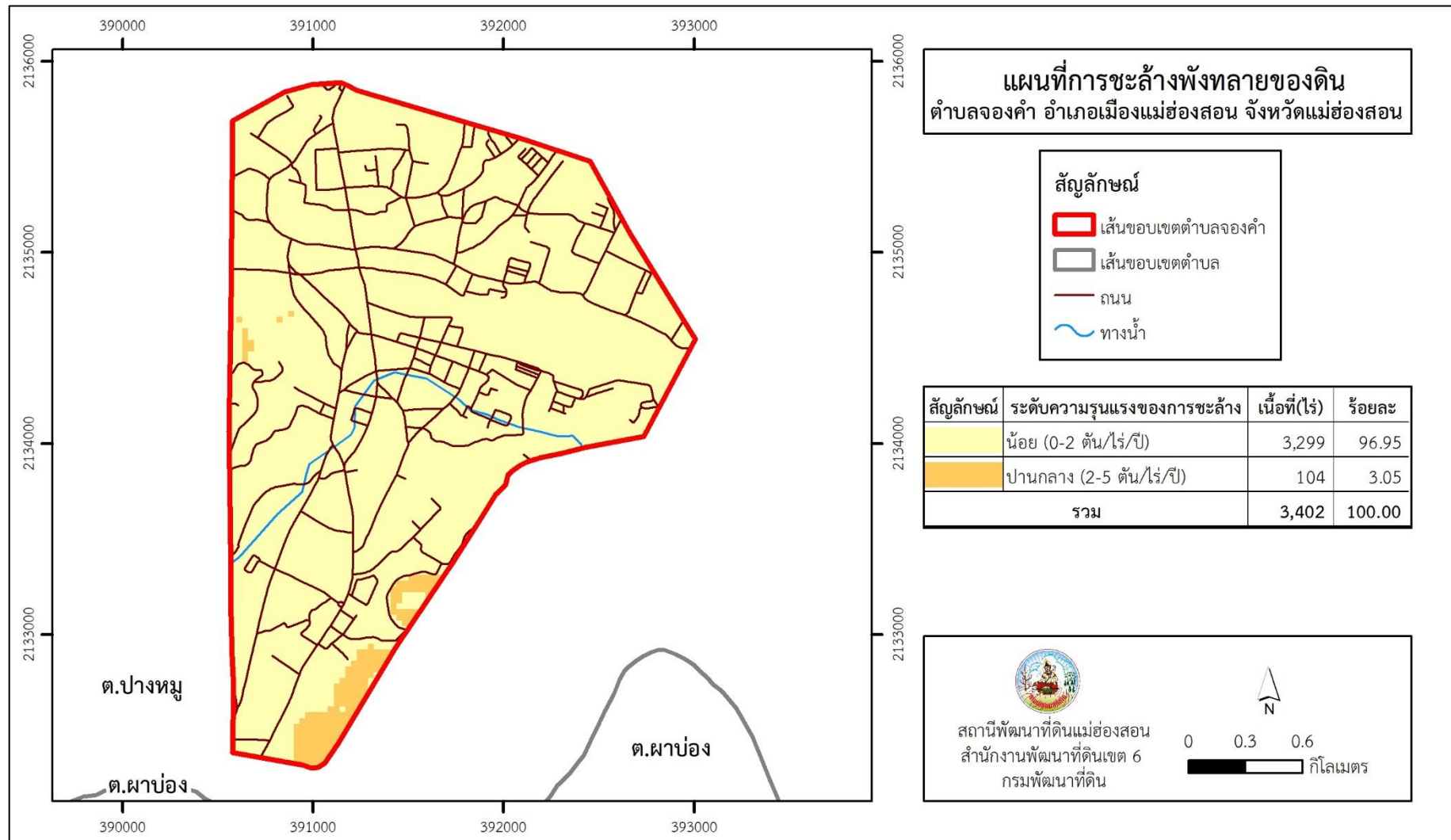

4. ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ในการเกษตร ในด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองมีการเรียกร้องให้สนับสนุนการใช้สารอินทรีย์เพื่อลดการใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยที่หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับเกษตรกรที่ต้องการปรับเปลี่ยนการใช้สารเคมีมาเป็นสารอินทรีย์ เช่น สนับสนุนการทำปุ๋ยใช้เองเพื่อลดต้นทุน รวมถึงส่งเสริมให้มีตลาดเฉพาะสำหรับผลผลิตอินทรีย์ เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตรของชุมชน

5. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสุขภาพ โดยชุมชนต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ เพื่อสร้างความต่อเนื่องในฤดูกาลท่องเที่ยว และเพิ่มศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยที่ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมและที่พักให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อยืดระยะเวลาการท่องเที่ยวในพื้นที่

6. การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งชุมชนต้องการให้ภาครัฐมีนโยบายและมาตรการที่เข้มงวดในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาหมอกควันจากไฟป่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยที่ภาครัฐและท้องถิ่นควรร่วมมือกันจัดทำแผนป้องกันและควบคุมไฟป่าอย่างเป็นระบบ โดยการจัดตั้งทีมเฝ้าระวังและให้การฝึกอบรมแก่ชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันไฟป่า นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการตรวจจับไฟป่าล่วงหน้า และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหมอกควันอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การส่งเสริมตลาดสินค้าชุมชน โดยควรจัดตั้งโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน รวมถึงสนับสนุนให้ชุมชนพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการตลาดเพื่อให้สามารถเข้าถึงตลาดหลักได้ นอกจากนี้ อาจจัดทำช่องทางการจำหน่ายออนไลน์หรือการตลาดดิจิทัล เพื่อขยายตลาดสินค้าของชุมชน

รูป 7-1 แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แผนการใช้ที่ดินตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 143 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	23,500
	1.2 การจัดหาเมล็ดพันธุ์และส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสดพืชปุ๋ยสด	8,500
	1.3 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ และส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	6,400
	1.4 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	32,000
	1.5 โครงการบัตรดินดี	100
	1.6 พัฒนาหมอดินอาสา	400
รวมแผนงาน/โครงการ		39,900

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.เขตเกษตรกรรม	
1.1 เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 143 ไร่	การแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้สามารถเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) 2) โครงการรณรงค์ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) 3) โครงการรักษาสภาพแวดล้อมลำน้ำปิง (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) 4) โครงการรักษาสภาพแวดล้อมลำน้ำแม่ฮ่องสอน (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) 5) โครงการจัดการปัญหาไฟป่าและหมอกควันของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) 6) โครงการขยะเป็นปุ๋ย (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) 7) โครงการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมและมลภาวะ (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) 8) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) 9) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการขุดลอกลำน้ำพร้อมปรับภูมิทัศน์ (กองช่าง, เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ ที่ดิน	กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตทำนา	การปรับปรุงบำรุงดิน														
	- การส่งเสริมการผลิตและการใช้ สารอินทรีย์	ราย	200	200	200	200	200	1,000	23,500	23,500	23,500	23,500	23,500	117,500	พต.
	- การจัดหาเมล็ดพันธุ์และส่งเสริม การปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด พืชปุ๋ยสด	กก.	500	500	500	500	500	2,500	8,500	8,500	8,500	8,500	8,500	42,500	พต.
	- การจัดหาปูนโดโลไมท์ และ ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดิน กรด	กก.	500	500	500	500	500	2,500	6,400	6,400	6,400	6,400	6,400	32,000	พต.
	- โครงการส่งเสริมการไถกลบและ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจก	ไร่	100	100	100	100	100	500	32,000	32,000	32,000	32,000	32,000	160,000	พต.
	- โครงการบัตรดินดี	ราย	20	10	10	10	10	60	400	200	200	200	200	800	พต.
	- โครงการพัฒนาหมอดินอาสา จำนวน 1 ราย	ราย	1	1	1	1	1	1	400	400	400	400	400	2,000	พต.

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา : <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำธณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2567. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2567.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2567. แหล่งที่มา : <https://district.cdd.go.th/muangmaehongson/>. 16 กันยายน 2567.
- เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน. 2567. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570). แหล่งที่มา : <https://www.mmhs.go.th/>. 22 สิงหาคม 2567.

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 กรมพัฒนาที่ดิน

104 หมู่ 3 ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

053-611853